

Nr. A81/017

16 december 1981

POLEN / OPMERKELIJKE REDE VAN EEN PARTIJ-IDEOLOOG

Kort geleden, in ieder geval voordat in Polen de staat van beleg werd afgekondigd, heeft , een vooraanstaand partijideoloog, in Krakov een rede gehouden, waarin hij inging op de vraag waarop de crisis in Polen zou kunnen uitlopen. Alhoewel hij rekening hield met de mogelijkheid van de instelling van een militair bestuur, achtte hij dit niet de meest gewenste oplossing : Hij pleitte er namelijk voor dat de partij haar machtsmonopolie zou afstaan.

POLEN / OPMERKELIJKE REDE VAN EEN PARTIJ-IDEOLOOG

In haar editie van 13 en 14 december j.l. meldde het Franse dagblad Le Monde, dat er volgens het dagblad van de lokale PVAP-organisatie *) in Krakov enkele dagen eerder in die stad een bijeenkomst was gehouden, die was georganiseerd door een club van intellectuele, vernieuwingsgezinde partijleden. Tijdens deze bijeenkomst werd een rede gehouden door _____, die recent is benoemd tot directeur van het aan het CC/PVAP verbonden 'Instituut voor het marxisme-leninisme'.

In zijn toespraak ging _____ in op de vraag, waarop de crisis in Polen zou kunnen gaan uitlopen. Hij gaf zelf vier mogelijkheden aan.

De eerste mogelijkheid was een terugkeer naar de situatie, zoals die voor augustus 1980 bestond. _____ achtte dit echter weinig waarschijnlijk omdat de politieke bewustwording in de samenleving daarvoor al te ver om zich heen had gegrepen.

De tweede mogelijkheid, een machtsovername door de tegenstanders van het socialisme, schatte hij weliswaar als iets meer waarschijnlijk in, doch achtte hij absoluut ongewenst omdat het uiteindelijk zeker zou leiden tot een terugkeer naar het meest orthodoxe communisme, omdat de Poolse bondgenoten nimmer met een dergelijke oplossing zouden kunnen instemmen.

Als derde mogelijkheid noemde _____ de komst van een militaire regering. Volgens hem zou een groot gedeelte van de Poolse bevolking deze oplossing accepteren. Alhoewel hij een ontwikkeling in deze richting veel aannemelijker achtte dan de eerste twee mogelijkheden, tekende hij hierbij wel aan, dat zij zeker de opheffing van politieke - zij het niet alle - vrijheden, met zich mee zou brengen. Hij achtte het waarschijnlijk dat onder een dergelijk regime een grootscheepse economische hervorming doorgevoerd zou kunnen worden. Aangezien het er volgens hem zeker op dat moment, niet naar uitzag, dat de PVAP Solidariteit of Solidariteit de PVAP zou kunnen gaan overvleugelen, zou een dergelijk bewind jaren gaan duren.

De beste en meest waarschijnlijke ontwikkeling, was volgens _____, dat de PVAP afstand zou doen van haar machtsmonopolie, hetgeen echter niet zou mogen

*) De PVAP is de Poolse CP.

betekenen dat zij afstand deed van alle macht. Alleen via deze weg zou de partij uiteindelijk (dacht hierbij aan vele jaren) de stembusstrijd bij vrije verkiezingen kunnen aangaan zonder deze te verliezen, hetgeen nu zeker wel zou geschieden.

Afstand van haar machtsmonopolie door de partij was volgens noodzakelijk om de vorming van een nationale entente mogelijk te maken. En een dergelijke entente zou tot stand gebracht moeten worden, omdat geen van beide partijen (de PVAP en Solidariteit) de ander kon uitschakelen, daar dat zeker tot een gewapend conflict zou leiden.

pleitte ervoor overlegstructuren te vormen, waarin gezocht moest worden naar politieke oplossingen voor meningsverschillen zonder elkaar te overstemmen. Hij ging er daarbij vanuit, dat de PVAP weliswaar niet de meerderheid zou krijgen in de volksvertegenwoordiging, maar dat de vertegenwoordigers van Solidariteit en van de RK-kerk de partij nimmer zondermeer zouden kunnen overstemmen omdat zij in hun beschouwingen niet voorbij zouden kunnen gaan aan de bestaande internationale context (de mogelijkheid van een corrigerend ingrijpen door de Warschau Pakt-partners, red.). De PVAP-afgevaardigden zouden steeds moeten zoeken naar het politiek haalbare, waarbij zij zouden kunnen rekenen op hun partners (de Verenigde Boerenpartij -Z.S.L.- en de Democratische Partij-SD-) en op het feit dat de RK-kerk en dus de kerkelijke afgevaardigden geen confrontatie willen.

Alhoewel de door voorgestane ontwikkeling (de vierde mogelijkheid) naar de letter zeker een afwijking van de marxistisch-leninistische beginselen (in casu de leidende rol van de CP) zou betekenen, zou dit de facto geneutraliseerd worden door de bestaande internationale context (lees : de -doctrine). Wel zou deze constructie een goede mogelijkheid geboden hebben om Solidariteit met de realiteit te confronteren en zo haar verantwoordelijkheidsbesef te testen. Opmerkelijk is voorts dat een militair bestuur weliswaar niet de eerst aangewezen weg achtte, maar dat hij er anderzijds geen ideologische bezwaren tegen leek in te brengen.